

BŘEZEN 2019

OBSAH

- O čem se psalo v březnu 2019
- K poslechu
- Zpráva She Figures: Zlepšení, ale pomalé
- Den s vědkyněmi: Ženy, věda, rodina
- Perličky
- Aktuality

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v měsíci březnu jsme si připomněli Mezinárodní den žen, který přinesl celou škálu akcí připomínajících nerovné postavení žen ve světě i na domácí půdě. Evropská komise zveřejnila zprávu *She Figures*, která mapuje zastoupení žen ve vědě na evropské úrovni; britská ambasáda uspořádala konferenci s hvězdným vědeckým obsazením *Women In Science*; Nadace Vodafone představila aplikaci pro oběti domácího násilí *Bright Sky* a NASA nejprve oznámila, že do vesmíru se poprvé v historii podívá ryze ženský tým, aby své oznámení po pár týdnech odvolala, protože chybí skafandry velikosti M.

Osvěžující čtení Vám přeje

Tým NKC

15 ochránek životního prostředí, které byste měli znát

V Británii vyhlásili tento rok jako rok ochrany přírody (*Year of Green Action*). Webová stránka [A Mighty Girl](#) připomíná několik ženských osobností v oblasti ochrany přírody – od primatoložky až po průzkumnice oceánů a odhodlané aktivistky. Každá z nich, jak poukazuje článek, přispěla k zelenějšímu a zdravějšímu prostředí, ve kterém žijeme, a do jisté míry změnila způsob, jakým dnes vnímáme přírodu a důsledky našeho chování. V neposlední řadě skutky těchto žen připomínají, že za „zdraví“ naší planety neseme zodpovědnost jen my sami. Týká se to našich rutinních návyků až po rozhodnutí na nejvyšší politické úrovni.



Výčet připomíná například královnu parků a zahrad [Kate Sessions](#), zakladatelka organizace na ochranu ptáků a ohrožených zvířat [Rosalie Barrow Edge](#), milovnice Aljašky a dobrodružka [Margaret Thomas Murie](#), bioložka [Rachel Carson](#), primatoložka a velká bojovnice proti pytláctví [Dian Fossey](#), primatoložka a ochránkyně přírody [Jane Goodall](#) aj.

Jasnější nebe pro oběti domácího násilí

Domov je pro ženy často nejnebezpečnějším místem. Učinit domovy bezpečnější se pokusí nová aplikace Bright Sky určená obětem domácího násilí. Aplikace je vyvíjena ve Velké Británii a spolufinancuje ji Nadace Vodafone. Vodafone ji chce nabídnout ve všech 27 zemích, kde působí, přičemž Česko bude první z nich. Aplikace by v ČR mohla být spuštěna během několika měsíců.

Proč ženy nepracují v oborech STEM

Není žádným tajemstvím, že v tzv. oborech STEM je zaměstnaný velmi malý počet žen. Gijsbert Stoet a David Geary se snažili odhalit, proč tomu tak je. Zanalyzovali data z 67 zemí, započítali tzv. globální index genderové rovnosti a došli k [zajímavému závěru](#).

Zatímco předchozí studie na toto téma zmiňovaly nedostatek dostupné péče o děti, nedostatek profesního zasíťování a jiné studijní preference u hochů a dívek, Stoet a Geary věří, že důležitou roli tu hrají ještě další faktory – nedůvěra dívek, že by vědu mohly dělat dobře, a jejich větší sebevědomí v různých předmětech. Dívky si totiž ve vědeckých předmětech příliš nevěří, proto raději volí jako studijní obor obory, kde si věří daleko více.



Skafandr velikosti M

Ne, toto není název nové punkové kapely, ale důvod, proč do vesmíru nevyletěl historicky první ženský tým - astronautky Anne McClain a Christina Koch. To totiž vesmírná stanice NASA [slavnostně oznámila](#) na začátku března, aby po několika týdnech své [rozhodnutí odvolala](#) a místo Anne McClain vyslala astronauta Nick Hague.

Důvodem je chybějící skafandr velikosti M. Tento příklad je typickou ukázkou toho, že s ženami se v mnoha oblastech stále nepočítá. Projekt [Gendered Innovations](#), který vede Londa Schiebinger na Standfordské univerzitě, prosazuje genderovou perspektivu a bylo by načas, kdyby i tak věhlasná NASA ho aktivně zapojila do svých struktur.

[Co takhle přibrat do velikosti L?](#)

K POSLECHU



Kdo má dost čtení a raději by si něco poslechl nebo se na něco podíval, nechť si poslechne zajímavé podcasty na témata gender a umění.

Naladte se a naladte si.

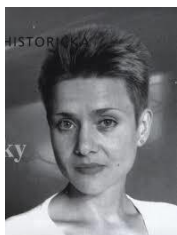
Deník Guardian k MDŽ

Britský deník [Guardian](#) k MDŽ připravil poslechový vědecký program o rozdílech v datech založených na genderové perspektivě a o nebezpečných důsledcích života, jehož fungování je šito na míru převážně potřebám mužů.

Dojde i na nedostatečné zastoupení žen v technologických oborech a klinických testech a jaké dopady to má na životy žen.



Umění znečištěné genderem



Pod titulkem *Neumím si představit, že by umění bylo znečištěné genderem* se skrývá [rozhlasové povídání](#) s kurátorkou a historičkou umění Martinou Pachmanovou. V rozhovoru na ČRo Vltava popisuje svět umění z genderové perspektivy. Vzpomíná, že ještě před pár lety její práce o umění nebyly kvůli feministickému přístupu k umění v knihkupectví zařazeny v sekci Dějiny umění, ale buď v sekci Sociologie nebo Historie. Trvalo dlouhá léta, než se stala uznávanou jako seriózní badatelka v oboru dějin umění a než se její knihy začaly objevovat na těch správných policích. Česká společnost už sice trpí předsudečností vůči genderu v menší míře, než tomu bylo před deseti lety, přesto se ze strany pedagogů a pedagožek setkává stále s odmítáním. U mladé generace, tj. u studentů a studentek, již obdobnému přístupu nečelí.

ZPRÁVA SHE FIGURES O POSTAVENÍ ŽEN VE VĚDĚ: ZLEPŠENÍ, ALE POMALÉ

Zdroj: Zpráva She Figures
Foto: Evropská komise

DEN S VĚDKYNĚMI: ŽENY, VĚDA, RODINA

Za výjimečný a inspirativní den označilo mnoho účastnic a účastníků konferenci Women in Science, kterou pořádalo 5. března Velvyslanectví Velké Británie a Severního Irska ve spolupráci s Akademií věd ČR. V pražském Lichtenštejnském paláci se během dne představily přední britské a české vědkyně.

„Vědkyně, které jsme do Prahy pozvali, jsou průkopnice ve svých oborech,“ řekl při zahájení akce britský velvyslanec Nick Archer. Neurovědkyně baronka Susan Greenfield mluvila o tom, jak se klikatou cestou od filozofie přes psychologii dostala k neurovědě, o rozdělování dětí na dívky a chlapce už od útlého věku nebo o překážkách, které ženy vědkyně musí překonat.

Mimo jiné se věnuje dopadu nových technologií 21. století na vývoj mozku a chování. „Nuda je pro dnešní generaci dětí a mladých lidí velkým problémem,“ pronesla. Ve svém výzkumu se rovněž zabývá degenerativními onemocněními mozku, například Parkinsonovou a Alzheimerovou chorobou. Ty podle ní pro pečující blízké přinášejí „smrt zaživa“, jak se jim ztrácí milovaná osoba, na rozdíl od jiných nedeGenerativních onemocnění.



Nikdy nevíte, co objevíte, biologka Ottoline Leyser

Bioložka Ottoline Leyser z University of Cambridge a autorka knihy *Mothers in Science: 64 Ways to Have it All* (Matky ve vědě: 64 způsobů, jak všechno zvládnout) ve své prezentaci s názvem *Living With Uncertainty* zdůraznila, že vědec či vědkyně by vždy měli počítat s chybami a nejistotou. „Nikdy nevíte, co objevíte. Může se stát, že neobjevíte nic. Dobrá věda počítá s opakovaným pochybením,“ říká

Ottoline Leyser.

Postoj neomylnosti a nadřazenosti podle ní ohrožuje fungování vědy a to, jak se v ní lidé cítí. A my dodáváme, že toto je pěkné téma k naší národní diskusi o struktuře financování vědeckých institucí. Dominance grantového financování nevytváří mnoho prostoru pro pochybení, natož opakovaná. Přitom možnost pochybit jde ruku v ruce s možností zkoušet nové věci, jít neprošlapanými cestami. A co jiného už by mělo být úkolem vědy?

Fyzičku Jess Wade z Imperial College časopis Nature zahrnul mezi 10 lidí, kteří v roce 2018 udělali ve vědě největší zářez. Vědkyně, kromě jiných překážek a zneviditelnění, které Jess Wade v úvodu své prezentace shrnula, nejsou dostatečně zastoupeny ani na stránkách Wikipedie. Podle statistik tvoří 90 % editorů Wikipedie muži, čemuž také odpovídá nepoměr záznamů o vědcích a vědkyních – 82 % wikipedických biografií se vztahuje k mužům. Jess Wade se tuto nerovnováhu snaží vyrovnat aktivním



NKC a Jocelyn Bell Burnell

vkládáním životopisů světových výzkumnic. Do dnešního dne na Wikipedii sepsala přes 300 článků. Vědkyně můžeme podle Jess Wade podporovat mj. tím, že o nich budeme psát a hojně je citovat.

Jess Wade je mimo jiné autorkou hesla o americké matematické Gladys West, která se podílela na vývoji navigačního systému GPS. O jejím podílu na tomto vývoji se ale dlouhá léta vůbec nevědělo.



„V jedenácti jsem neudělala zkoušky...“
radioastronomka Jocelyn Bell Burnell

Objevitelka pulsarů astrofyzikarka a nositelka četných vědeckých ocenění Profesorka Burnell jako studentka na University of Cambridge v necelých pětadvaceti letech objevila rotující neutronové hvězdy, pulsary, které se zařadily mezi nejdůležitější objevy 20. století.

Dlouho byla v oboru jediná žena mezi samými muži a přiznala, že to bylo někdy velmi obtížné. Navíc byla vdaná a vdané ženy v době jejího mládí nepracovaly, což ji celou situaci ještě ztěžovalo. Čelila výsměchu a pohrdání i hlasitému dupání a pískotu pokaždé, když jako jediná studentka vstoupila do posluchárny.

Vedoucí NKC Marcela Linková v posledním panelu *Achieving change: How can policy contribute?* Uvedla, že země, které jsou inovačně silné, mají i vyšší genderovou rovnost ve společnosti.

Česká republika doznala za posledních dvacet let jistých změn, v reprezentaci žen ve vědě se však řadí mezi země s nejnižším procentem (26,9%). Prostor ke zlepšení se v ČR nabízí zvláště v oblastech řízení lidských zdrojů, podpory mladých vědců a vědkyň, snížení platových rozdílů, lepšího sladování práce a rodiny, hodnocení vědy aj.

Fotogalerie z akce [zde](#).

PERLIČKY

AV ČR vyjadřuje podporu genderové rovnosti ve výzkumu

[AV ČR](#) ve [Stanovisku](#) k novému evropskému rámcovému programu Horizont Evropa ocenila koncepty směřující k podpoře evropských výzkumných projektů, stejně jako zjednodušování administrativní zátěže či vizi otevřené vědy, inkuzivity a **genderové rovnováhy**:



„AV ČR je toho názoru, že by zásady uplatňované v současném rámcovém programu, ať jde o dbání na rovné zastoupení pohlaví ve výzkumných týmech či evaluačních panelech, spolu s přihlédnutím k genderovému rozměru v samotném výzkumu, měly být zachovány přinejmenším ve stávajícím rozsahu i v HE, a to napříč jeho jednotlivými částmi. Příslušná opatření patří k samotnému základu moderní liberální demokratické společnosti, k jejímž principům se Česká republika hlásí. AV ČR proto oceňuje návrh Evropského parlamentu na navýšení grantu v rámci akcí MSCA v případě odchodu výzkumníka na mateřskou či rodičovskou dovolenou,“ píše se ve Stanovisku. AV ČR zároveň apeluje na výraznější navýšení celkového rozpočtu a varovala před snižováním podílu finančních prostředků na výzkumné infrastruktury.

Vědkyně nepřechýlené

Radost nám udělala [reportáž České televize](#), v níž příjmení britských vědkyň, jež se zúčastnily konference Women In Science, ponechala redakce nepřechýlené.

AKTUALITY

Pozvánka na AFO



Zveme vás na naši výstavu plakátových portrétů významných českých vědkyň *V zapomnění: ženy v naší vědě* a na promítání filmu [Donna Haraway: Storytelling for Earthly Survival](#) uváděných na Mezinárodním festivalu populárně vědeckých filmů [AFO Olomouc](#). Den a hodinu promítání filmu, který bude uvádět Nina Fárová z NKC, oznámíme na našich sítích. Sledujte nás!

Databáze genderových dat

Zasazujete se o podporu genderové rovnosti (v oblasti politiky, byznysu, sportu, akademie či výzkumu) a chcete vědět, jak mohou pomoci data? [Připojte se](#) k online diskuzi odborníků a odbornic v rámci [databáze genderových dat Evropského institutu pro rovnost žen a mužů \(EIGE\)](#).



Víte o něčem zajímavém, o čem bychom podle vás měly v newsletteru informovat? Napište nám na nkc@soc.cas.cz

NEWSLETTER BŘEZEN 2019

Měsíčník newsletter vydává Národní kontaktní centrum – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. ISSN 1801–7339.

Newsletter vychází s podporou grantu Inter-excellence LT117013 a podporou RVO 68378025_Rozvoj výzkumné organizace_ SOÚ AV ČR.

Adresa redakce: Jilská 1, Praha 1 110 00

Redakce: NKC – gender a věda

Korektury: Alena Orten

K odběru newsletteru se lze přihlásit na webových stránkách www.genderaveda.cz

Sledovat nás můžete také na sociálních sítích:

